

Список використаних джерел

1. Simmie J., Strambach S. (2006) The Contribution of KIBS to Innovation in Cities: An Evolutionary and Institutional Perspective. *Journal of Knowledge Management*, vol. 10, no 5, pp. 26–40.

2. GLOBAL TRENDS 2030: ALTERNATIVE WORLDS a publication of the National Intelligence Council. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://globaltrends2030.files.wordpress.com/2012/11/global-trends-2030-november2012.pdf>

3. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – М. : Изд. дом «Классика-XXI», 2005. – 430 с.

4. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division / World Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights (ST/ESA/SER.A/352). - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>.

5. Boikova M., Ilyina I., Salazkin M. (2011) Urban Futures: Cities as Agents of Globalization and Innovation // *Foresight*, vol. 5, no 4, pp. 32-48.

6. «Розумне місто» – веб-сервіс, що надає інструменти для оптимізації процесів самоврядування та боротьби з корупцією. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mikolaiivka-rda.odessa.gov.ua/mikolaiivka-novini/rozumne-m-sto-veb-serv-s-wo-nadanstrumenti-dlya-optim-zac-proces-v-samovryaduvannya-ta-borot-bi-z-korupcyu/>.

Звіт «Про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2017 рік». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/7598/Zvit_2017_new.pdf.

*Клюшниченко Євген Єлисійович, доктор технічних наук, професор,
Осипенко Катерина Валеріївна, аспірантка,
кафедра міського господарства КНУБА*

ВРАХУВАННЯ РЕСУРСНИХ ОБМЕЖЕНЬ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

Еволюційний розвиток суспільства можна характеризувати напрямом науково-технічного та інформаційного прогресу. Це безупинний рух науки і техніки. Науково-дослідний процес досягає таких масштабів, що на практиці реалізується лише третина наукових досліджень та проектів. Метою та результатами досліджень більшості науковців є поліпшення умов життя сучасного та наступних поколінь з

мінімізацією використання ресурсів при максимальному збереженні екології, раціональне визначення соціальних компонентів, що складають поняття рівня життя населення. На сучасному етапі має значення саме баланс, гармонія співвідношення трьох основних підсистем сталого розвитку: соціальної, економічної, екологічної. Можна стверджувати, що саме розвиток є пріоритетним напрямом людства. Тому реалізації ідей сталого розвитку населених пунктів приділяється значна увага суспільства XXI століття.

Сталість розвитку є особливо актуальною для України, державна економіка якої протягом багатьох років була частиною загальносоюзного народногосподарського комплексу, розпад СРСР негативно позначився на темпах її розвитку. Крім того, екологічна ситуація ускладнюється наслідками катастрофи на Чорнобильській АЕС у 1986 році, а економічна, головним чином, – світовою фінансовою кризою 2008-2009 років, анексією Криму та окупацією промислової Донеччини в 2014 році.

Пріоритетними концепціями розвитку населених пунктів можна вважати: ресурсозбалансованість та ресурсообмеження, їх межі та масштаби у довгостроковій перспективі, що передбачають соціальний, економічний й екологічний їх розвиток, направлений на закладення потенціалу, сприятливого та комфортного життєвого існування в гармонії з навколишнім середовищем для сьогоdnішнього та майбутніх поколінь і, звісно, чітка стратегія.

Вперше принципи збалансованого розвитку суспільства сформувалися “стурбованими вченими світу” в середині 50-х років ХХ століття. Саме тоді був створений “Римський клуб”, до складу якого входили містобудівники, економісти, екологи, соціологи, гігієністи тощо.

У 1994 році у датському місті Ольборг, відбулася важлива подія – погодження загальноєвропейського проекту сталого розвитку населених пунктів, що отримала назву “Ольборзька хартія “Міста Європи на шляху до сталого розвитку””. Вона набрала підтримки 80 органів місцевого самоврядування Європи, більше, ніж дві сотні представників міжнародних організацій, зокрема й українських населених пунктів: Донецька, Миколаєва, Одеси, Севастополя, Сум, Євпаторії, Миргорода, Нікополя тощо.

У 1996 році, на Всесвітній події Habitat-II, у Стамбулі, були розглянуті принципи збалансованого розвитку суспільства, що мали на меті запобігти соціальній, економічній і екологічній катастрофам. Як член міжнародної спільноти, на конференції була присутня й Україна, яка згодом Постановою Верховної Ради від 24 грудня 1999 року №1359-XIV підтримала світові ідеї створення та реалізації принципів сталого розвитку на законодавчому рівні та схвалила Концепцію сталого розвитку населених пунктів.

Дотепер планування, забудова та розвиток міст реалізовувались з урахуванням їх необмежених можливостей. Кожен населений пункт має свою специфіку та необхідність використання ресурсів, які довгий час вичерпувались нераціонально. Це призвело до гострої необхідності їх поповнення та відновлення.

Для того, щоб визначити перспективний розвиток міста, при розробці генерального плану, необхідно виконати вичерпні обстеження, дослідження та аналіз містобудівних умов, наявності різноманітних видів ресурсів задля подальшого їх використання. Вважаємо, що ресурсний потенціал складається з таких основних складових: територіально-природний, водний, екологічний, санітарно-гігієнічний, трудовий, фінансовий, виробничий, інноваційно-інформаційний, демографічний, транспортний, енергозабезпечення, політичний.

Саме збалансованість та взаємозв'язок перелічених потенціалів у подальшому мають вплив на сталий розвиток населених пунктів впродовж тривалого часу.

Територіально-природний ресурсний потенціал являє собою наявність резервних територій чи ділянок, що мають можливість використовуватись для забудови населених пунктів. Наявність територіальних ресурсів, як правило, має вирішальне значення для сталого розвитку міст, допомагає скоригувати розміщення основних промислових підприємств, визначити можливості для організації нових транспортних зав'язків чи використання вже існуючих, з урахуванням інженерно-будівельних умов (грунти, рівень підземних вод, рельєф), водопостачання, енергопостачання тощо. З одного боку, даний потенціал можна активно використовувати для стрімкого розвитку національної економіки, але з іншого – швидке вилучення природних ресурсів, які формувалися тисячоліттями, є незворотнім процесом та має негативний вплив на стан і стабільність біосфери.

Водний потенціал теж має великий вплив на сталий розвиток населених пунктів. Якщо водних ресурсів недостатньо – у містах виникає необхідність у побудові вартісних інженерних споруд для водопостачання (водосховища, водоводи, канали тощо) та енергопостачання. Також від умов положення водойм залежить сполучення з іншими територіями водним транспортом, виокремлення рекреаційних зон для привернення уваги туристів і городян.

Умови екологічного стану мають детально аналізуватися задля організації заходів щодо його покращення в системі взаємозв'язку людини та природи. Взаємодія людства та оточуючого середовища потребує нових підходів та заходів: очищення забруднень природних, водних ресурсів та ґрунтів, усунення загазованості та задимлення повітря, зменшення виробничого шуму. Необхідні розробки відповідних чітких управлінських

рішень і залучення екозберігаючих чинників у виробничу діяльність. Екологічний потенціал має вплив на сталий розвиток населених пунктів, адже від нього залежить функціональне зонування, розташування сельбищної зони, промислових районів, складських і комунальних територій, територій зовнішнього транспорту тощо.

Санітарно-гігієнічні умови визначаються для встановлення ступеню шкідливості об'єктів діяльності, які знаходяться в межах житлової забудови задля окреслення потрібних санітарних вимог та необхідних оздоровчих заходів, періодичність та тривалість їх виконання. Контроль та аналіз санітарно-гігієнічних умов має бути ґрунтовним та враховувати стан повітряного та водного середовищ, стан ґрунтів тощо.

До *трудоових ресурсів* належить населення працездатного віку та працюючі в непрацездатному віці. Аналізуючи передумови розвитку міста необхідно взяти до уваги кількість трудових ресурсів, їх зайнятість, наявність та кількість невикористаних трудових ресурсів населених пунктів та приміської зони. Слід зауважити, що не всі трудові ресурси мають можливість бути залучені до виробництва, особливо жінки, тому можливо враховувати їх використання з найближчих районів.

Фінансовий потенціал об'єднує ресурси бюджетної та податкової систем, кредитів та інвестицій, що можуть бути згенеровані, проаналізовані та раціонально використані для досягнення сталого розвитку та автономії економіки населеного пункту та держави в цілому.

Виробничий потенціал характеризується існуючими та потенційними можливостями всіх галузей промисловості. Потужність його залежить від здатності організувати ефективне управління виробництвом і транспортним сполученням (переміщення та збут сировини і готової продукції, транспортування працівників підприємства), зменшення собівартості готової продукції задля конкурентоспроможності на місцевому та світовому ринках серед аналогічних товарів, використання інноваційних розробок та технологій на всіх етапах, професійності працівників тощо. Не слід забувати про екозберігаючі чинники, адже часто виробництво має негативний вплив на стан навколишнього середовища.

Інноваційно-інформаційний потенціал завдяки розробкам та впровадженню наукових досліджень, дозволяє покращувати результати виробництва та виводити його на новий конкурентний рівень, завдяки поширенню та засвоєнню інформації, населення покращує освітній, професійний, культурний рівень. Використання інноваційно-інформаційного потенціалу гарантує прогресивний сталий розвиток населених пунктів.

Демографічний потенціал є утворюючим фактором трудового потенціалу, адже елементарною базовою одиницею його є людина.

Зростанню демографічних показників, сприяють національні програми підтримки родин при народженні дитини, фінансова стабільність країни, житлове забезпечення людей, відсутність війни чи економічної кризи.

Транспортний потенціал теж має великий вплив на життєдіяльність та розвиток міст. Аналіз пропускної спроможності транспортних мереж необхідний для виокремлення потреб окремих підприємств, спеціалізованих галузей, аби задовольнити потреби переміщення трудових ресурсів, постачання та збуту виробничого, народногосподарського комплексів, інформаційних та культурно-освітніх зав'язків тощо.

Енергозабезпечуючий потенціал – сукупність інженерних споруд і підприємств, що забезпечують стабільне енергопостачання всіх структур населеного пункту. При проектуванні та забудові, за присутності на території чи ділянці розвиненої мережі високовольтних ліній передачі електроенергії мають заважати енергопостачанню для розвитку міст, розміщенню енергоємних галузей промисловості.

Політичний об'єднує та скеровує розвиток вищезазначених потенціалів, інтегрує, заохочує та інформує, тобто – виконує організаційну й узагальнюючу функції задля забезпечення високих показників при формуванні сталого розвитку населених пунктів.

Таким чином, важливо враховувати теоритичні та практичні основи запровадження сталого розвитку населених пунктів через визначення та оцінку його ресурсозабезпечення та ресурсообмеження, здійснювати оцінку збалансованості існування соціальної, економічної та екологічної підсистем, формувати ресурсне забезпечення на основі моделі міжгалузевого балансу, задля можливості запобігання негативним наслідкам реалізації шаблонів сценаріїв розвитку населених пунктів.

Список використаних джерел

1. ДБН Б.2.2-12:2018 “Планування і забудова територій”. – К.: Мінрегіон України, 2018 – 236с.

2. ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій. – К.: Мінрегіон України, 2012. – 44с.

3. Устойчивое развитие населенных пунктов и обеспечение населения жильем. Национальный доклад Украины на Второй Всемирной Конференции ООН по населенным пунктам (Хабитат II). – К.: 1996 – 74 с.

4. Ключниченко Є.Є. Соціально-економічні основи планування та забудови міст. – К.: Укрархбудінформ. – 1999. – 348 с.

5. Ключниченко Є.Є. Управління розвитком міст: навчальний посібник. – К.: КНУБА. – 2015. – 160 с.

6. Прималенный А.А., Солодов В.В., Ключниченко Е.Е. Теоретические аспекты формирования экополисов//Містобудування та територіальне планування. К.: КНУБА, 2008. - № 29. – с. 274-280.